

Sprutta, Justyna

Św. Jan Chrzciciel jako Anioł Pustyni w malarstwie ikonowym

Studia Teologiczne 29, 393-402

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

JUSTYNA SPRUTTA

ŚW. JAN CHRZCICIEL JAKO ANIOŁ PUSTYNI W MALARSTWIE IKONOWYM

Postać św. Jana Chrzciciela jako Anioła Pustyni znana jest jedynie w sztuce chrześcijańskiego Wschodu. Obdarzony u ramion parą wielkich, wyrażających Bożą moc skrzydeł¹, ten ostatni ze starotestamentowych proroków wieńczy dzieje dawnego Izraela, inicjując nadejście epoki Nowego Testamentu². Określany greckim mianem – *Prodromos* (czyli „Poprzednik”) – zwiastuje jako posłaniec (*angelos*, stąd wspomniany temat w sztuce wschodniochrześcijańskiej) przyjście Boga Wcielonego, Jezusa Chrystusa³.

¹ Skrzydła są także atrybutem Jezusa Chrystusa, np. w ikonach *Anioł Wielkiej Rady*, ukazujących naturę Zbawiciela przed Wcieleniem. Por. A. TRADIGO, *Ikony i święci prawosławni*, tłum. E. Maciszewska, Warszawa 2011, s. 226; K. KLAUZA, *Teokalia. Piękno Boga. [Prolegomena do estetyki dogmatycznej]*, Lublin 2008, s. 167-168; K. ONASCH, A. SCHNIEPER, *Ikony. [Fakty i legendy]*, tłum. Z. Szanter, M. Smoliński, H. Paprocki, Warszawa 2007, s. 138; tamże, s. 167. Należy też wskazać w tym miejscu na ikony *Chrystus Ukrzyżowany Serafin* (inaczej: *Dusza Chrystusa*), wzorujące się na zachodnim *Tronie Łaski*. Por. tamże, s. 138-139. Jako uskrzydłonego ukazywano też św. Hipacego, np. w moskiewskiej cerkwi pw. Św. Hipacego (Wniebowstąpienia), co uzasadniano jego narodzeniem się z Ducha Świętego. Por. B. DĄB-KALINOWSKA, *Między Bizancjum a Zachodem. Ikony rosyjskie XVII-XIX wieku*, Warszawa 1990, s. 19. Por. tamże, s. 71. O skrzydłach św. Jana Chrzciciela-Anioła Pustyni następująco wypowiada się E. Trubieckoj: „W wyniszczeniu ciała święty [Jan Chrzciciel – J. S.] znajduje w sobie moc dla radosnego wysiłku duchowego: na ikonie wyrażają to potężne i przepiękne skrzydła. Jest to wzlot ku wyższej radości”. E. TRUBIECKOJ, *Kolorowa kontemplacja. [Trzy szkice o ikonie ruskiej]*, tłum. H. Paprocki, Białystok 1998, s. 20-21. Jednakże mnich Eutymiusz oraz ojcowie Wielkiego Soboru Moskiewskiego (XVII w.) uważali ukazujące uskrzydłonego *Prodromosa* ikony za kolidujące z historyczną prawdą, ponieważ święty ten nigdy nie posiadał skrzydeł (ich rozpostarcie oznacza realizację przez św. Jana Chrzciciela zleconej mu misji). Por. L. USPIENSKI, *Teologia ikony*, tłum. M. Żurowska, Warszawa 2009, s. 270-271.

² Cerkiew czci pamięć św. Jana Chrzciciela 7 lipca (Narodzenie), 11 września (Ścięcie), 9 marca i 11 września (Odnalezienie głowy św. Jana Chrzciciela) oraz 20 stycznia (Sobór św. Jana Chrzciciela). *Święci Cerkwi prawosławnej*, tłum. i oprac. J. Charkiewicz, Białystok 1996, s. 267.

³ Por. Mk 1, 2; 1, 7; Mt 3, 11; Łk 3, 16. Św. Jan Chrzciciel jest poprzednikiem Jezusa Chrystusa także w odniesieniu do nauczania i męczeńskiej śmierci. Por. M. BRANICKA, S. SKRZYNIARZ, *Nieznaną ikoną Jana Chrzciciela Anioła Pustyni z początku XVII wieku w Muzeum Sprzętu Gospodarstwa Domowego w Ziębicach*, w: *Sztuka średniowiecznego Wschodu i Zachodu*.

Jest on zatem – jak tytułuje go liturgia wschodnia – „jasną gwiazdą zaraną”, wskazującą na „jutrzenkę Świt” swoim wzejściem na niebie⁴. Nazywany również „Aniołem na ziemi” oraz „Człowiekiem nieba”⁵, św. Jan Chrzciciel nawiązuje do proroctwa Malachiasza, mówiącego o – poprzedzającym nadejście Mesjasza – Aniele Przymierza⁶.

Prodomos, wyobrażany w szacie z wielbłądziej sierści⁷ i himationie, widnieje w ikonach przede wszystkim jako „zamieszkujący” pustynię asceta⁸. Apokryficzny *Żywoć grecki św. Jana Chrzciciela*, przypisywany św. Markowi Ewangeliście mówi, że „z rozkazania Ducha Świętego narodził się św. Jan Chrzciciel – wypełnienie Prawa i Proroków, Zwiastun i Poprzednik Pana naszego Jezusa Chrystusa, Syna Bożego. [Następnie – J. S.] napełniony Duchem Świętym udał się na pustynię”⁹. Znalazłszy się na niej, *Prodomos* miał wzbudzić w całym stworzeniu radość, ponieważ jego przyjsię w to odludne miejsce niosło ze sobą nadzieję na rychłe nadejście Zbawiciela. Liturgia wschodnia kieruje do pustyni następujące wezwanie: „wesel się pustynio”, wskazując w innym jeszcze miejscu, że „wszelkie stworzenie

[*Osiągnięcia i perspektywy poznawcze u progu XXI wieku*], Kraków 2002, s. 87-88. W św. Janie Chrzcicielu widziano również – zrównanego rangą z archaniołem Gabrielem – zwiastuna Ewangelii. Św. Teodor ze Studionu postrzega św. Jana Chrzciciela jako wcielonego anioła. Tamże.

- ⁴ P. EVDOKIMOV, *Kobieta i zbawienie świata*, tłum. E. Wolicka, Poznań 1991, s. 253.
- ⁵ Por. J. FOREST, *Modlitwa z ikonami*, tłum. E. E. Nowakowska, Bydgoszcz 1999, s. 179-180; P. EVDOKIMOV, *Kobieta i zbawienie świata*, s. 260; tamże, s. 254; T. Špidlík, M. I. Rupnik, *Mowa obrazów*, tłum. J. Dembska, Warszawa 2001, s. 125.
- ⁶ Mł 3, 1. Por. M. JANOCHA, *Ikony w Polsce. [Od średniowiecza do współczesności]*, Warszawa 2008, s. 312; A. TRADIGO, *Ikony i święci prawosławni*, s. 115.
- ⁷ Szatę z wielbłądziej sierści miał wręczyć św. Janowi Chrzcicielowi, jeszcze jako dziecku, anioł. Legendy mówią, że rosła ona wraz ze św. Janem Chrzcicielem. Por. J. MARECKI, L. ROTTER, *Jak czytać wizerunki świętych, [Leksykon atrybutów i symboli hagiograficznych]*, Kraków 2009, s. 304.
- ⁸ E. TRUBIECKOJ pisze: „Być może w całym ruskim malarstwie ikonowym nie ma bardziej charakterystycznego upostaciowania ideału ascetycznego niż oblicze Jana Chrzciciela”. E. TRUBIECKOJ, *Kolorowa kontemplacja*, s. 20.
- ⁹ *Żywoć grecki św. Jana Chrzciciela przypisywany św. Markowi Ewangeliście*, w: *Apokryfy Nowego Testamentu. Ewangelie apokryficzne. [Św. Józef i św. Jan Chrzciciel, Męka i Zmartwychwstanie Jezusa, Wniebowzięcie Maryi]*, red. M. Starowieyski, tłum. i oprac. R. Zarzeczny, Kraków 2003, s. 580, pkt. 1. Apokryf *Żywoć św. Jana Chrzciciela przypisywany biskupowi egipskiemu Serapionowi* podaje, że „łaska Boża była na jego [*Prodomosa* – J. S.] obliczu, a on sam wzrastał umacniany przez Ducha”. *Żywoć św. Jana Chrzciciela przypisywany biskupowi egipskiemu Serapionowi*, w: *Apokryfy Nowego Testamentu. Ewangelie apokryficzne. [Św. Józef i św. Jan Chrzciciel, Męka i Zmartwychwstanie Jezusa, Wniebowzięcie Maryi]*, red. M. Starowieyski, tłum. i oprac. M. Rosik, Kraków 2003, s. 592, pkt. 4.

i cała ziemia pełne są radości”¹⁰. Ponadto pustynia niejako sama wzywa do siebie św. Jana Chrzciciela, który „całą swoją istotą odpowiada na [jej – J. S.] wezwanie (...), [osiągając – J. S.] (...) jedyną w swoim rodzaju wielkość wewnętrznego wyrzeczenia i wypalenia w oczyszczającym ogniu ascezy”¹¹.

Gdy chodzi o wyobrażenia św. Jana Chrzciciela jako uskrzydłonego bądź pozbawionego skrzydeł, drugi sposób przedstawiania tego świętego jest wcześniejszy, ponieważ ikony ukazujące *Prodromosa* ze skrzydłami u ramion pojawiają się w rosyjskiej ikonografii dopiero na początku XVI w.¹². Ze św. Janem Chrzcicielem pozbawionym skrzydeł oraz trzymającym rozwinięty w górę zwój mamy do czynienia np. w ikonie pochodzącej z miejscowości Leszczyny, a datowanej na przełom XVI i XVII w.¹³. Także w greckiej ikonie z 1883 r., z cerkwi pw. Św. Nikolaosa Stomiou w Tesalonikach, *Prodromos* wyobrażony został bez skrzydeł, za to z owiniętym banderolą poteironem w ręce¹⁴. Za najstarszą natomiast ikonę przedstawiającą św. Jana Chrzciciela nieuskrzydłonego, lecz ze zwojem w lewej ręce i błogosławiącą prawą ręką uchodzi – wykonana w technice enkaustycznej – ikona z VI w.¹⁵.

Jednym ze wspomnianych wyżej atrybutów Anioła Pustyni jest poteiron. Temat ukazujący św. Jana Chrzciciela z tym liturgicznym kielichem chętnie podejmowali w sztuce starowiercy, zwani inaczej staroobrzędowcami. Pojawia się on np. w dziewiętnastowiecznym, wykonanym z mosiądzu i emalii, rosyjskim tryptyku *Deesis*¹⁶. Niekiedy mamy też do czynienia z rozbudowanym wariantem tego tematu (*Prodromos* z poteironem), np. w pochodzącej z końca XVII w., z jarosławskiego soboru pw. Zaśnięcia Matki Bożej, ikonie zatytułowanej *Św. Jan Chrzciciel, Prodromos* ukazany został ze zwojem

¹⁰ P. EVDOKIMOV, *Kobieta i zbawienie świata*, s. 253.

¹¹ Tamże, s. 255.

¹² E. SMYKOWSKA, *Ikona*, Warszawa 2008, s. 9.

¹³ Il. 5: *Ikony ze zbiorów Muzeum Okręgowego w Przemyślu*, red. H. Szydłowski, Kraków 1981.

¹⁴ Il. 8: A. I. TSIGKAROPOULOU, *Studies of Hagiographer Guilds in the Region of Macedonia during the 18th and 19th centuries. The Lampou Family: the Earliest Hagiographer Family from Kolakia*, „Series Byzantina” t. VI, Warszawa 2008, s. 113.

¹⁵ Il.: L. MILIAJEW, *Ikony*, tłum. M. Florczak, Ożarów Mazowiecki 2007, s. 10. W ikonie tej nad postacią św. Jana Chrzciciela widnieją, ukazane w medalionach, popiersia Jezusa Chrystusa i Matki Bożej. Tamże. Bez skrzydeł, ze zwojem w lewej ręce oraz błogosławiącą prawą ręką, św. Jan Chrzciciel wyobrażony został także w datowanej na 1300 r. ikonie z Konstantynopola. R. Cormack, *Icons*, London 2007, s. 62-63. Il: tamże, s. 62.

¹⁶ *Ikony. [Przedstawienia maryjne z kolekcji Muzeum Narodowego w Warszawie]*, Warszawa 2004, s. 240-241. Il. 97: tamże, s. 241. Kolejnym przykładem „niesamodzielnego” przedstawienia Anioła Pustyni jest osiemnastowieczna ikona rosyjska z Powoźża, zatytułowana *Matka Boża Tołgska z prazdnikami i świętymi*. Tamże, s. 118-119. Il. 32: tamże, s. 119.

i Chrystusem-Emmanuelem w poteironie na tle obfitującej w roślinność (obfitość ta sugeruje i ewokuje duchową odnowę) doliny Jordanu¹⁷.

Obecność Chrystusa-Emmanuela w poteironie podkreślona została skierowanym przez św. Jana Chrzciciela ku Niemu – jako Barankowi Bożemu – jako Barankowi Bożemu – palcem. O sensie tego gestu mówi nie tylko Pismo Święte czy apokryfy, ale także *troparion* z okazji święta Jana Chrzciciela-*Prodromosa*: „Ponieważ walczyłeś odważnie za prawdę, tobie dane było obwieszczenie z radością tym, którzy stali nad przepaścią, że oto pojawił się w ciele ludzkim Bóg, który usunie grzechy tego świata”¹⁸. Natomiast apokryf *Ewangelia Nikodema* zawiera ważną dla zrozumienia sensu wspomnianego gestu następującą wypowiedź *Prodromosa*: „Ja jestem Jan, głos i prorok Najwyższego, który przygotował Jego przybycie przed Jego obliczem, aby pouczyć o zbawieniu Jego lud na odpuszczenie grzechów. A gdy ujrzałem Go, jak do mnie przychodził, wyznałem pod natchnieniem Ducha Świętego i rzekłem: *Oto Baranek Boży, oto który gładzi grzechy świata*”¹⁹. Należy podkreślić też metaforyczne znaczenie tego gestu: wskazując na znajdujące się w poteironie Dziecię, św. Jan Chrzciciel ewokuje w proroczy sposób Eucharystię jako kontynuację tajemnicy Wcielenia i Ofiary Baranka Bożego²⁰.

Na Jezusa Chrystusa jako Zbawiciela wskazuje św. Jan Chrzciciel również w szeolu, obwieszczając duszom w następujący sposób Jego nadzieje, a konkretnie – zstąpienie Mesjasza do piekieł: „A i teraz idę uprzedzając Go i zstąpiłem, aby wam zwiastować, że wkrótce nawiedzi nas sam Wschód, Syn Boży, który przybywa z wysokości do nas, którzy przebywamy w ciemnościach i w cieniu śmierci”²¹. Oznacza to, że także w otchłani św. Jan Chrzciciel pojawia się jako *Prodromos* Jezusa Chrystusa. Widnieje w rozlicznych ikonach obrazujących zejście Odkupiciela do szeolu. W ciemnościach owej krainy mroku i zapomnienia wskazuje ręką na zstępującego do piekieł – w celu wyzwolenia ludzkości z cienia śmierci (w tym także św. Jana Chrzciciela) – Mesjasza²². Dlatego tradycja wschodnia na-

¹⁷ Il. 4: B. DĄB-KALINOWSKA, *Między Bizancjum a Zachodem. Ikony rosyjskie XVII-XIX wieku*. Ponadto na poziomie nóg św. Jana Chrzciciela widnieją tzw. „pałace”, zaś w górnej części ikony antropomorfizujące oblicza słońca i księżycy.

¹⁸ Cyt. za: A. TRADIGO, *Ikony i święci prawosławni*, s. 115.

¹⁹ *Ewangelia Nikodema*, w: *Apokryfy Nowego Testamentu. Ewangelie apokryficzne*. [Św. Józef i św. Jan Chrzciciel, Męka i Zmartwychwstanie Jezusa, Wniebowzięcie Maryi], red. M. STAROWIEYSKI, tłum. i oprac. M. Starowieyski, Kraków 2003, s. 655, pkt. 18.3. Por. J 1, 29.

²⁰ Por. M. JANOCHA, *Ikony w Polsce*, s. 312.

²¹ *Ewangelia Nikodema*, s. 655, pkt. 18.3.

²² DIONIZJUSZ Z FURNY, *Hermeneja, czyli objaśnienie sztuki malarzkiej*, tłum. I. Kania, Kraków

zywa *Prodromosa* „Poprzednikiem Chrystusa dla tych, którzy są w piekle” oraz „nauczycielem tych, co przebywają w ciemnościach”²³. Obwieszczając nadejście zwycięskiego Zbawiciela zgromadzonym w szeolu duszom, św. Jan Chrzciciel głosi jednocześnie Ewangelię (Dobrą Nowinę), przekraczając tym samym granice czasu²⁴.

Poza ewokującym Ofiarę Zbawiciela poteironem oraz zwojem ze wskazującym na konieczność pokuty lub prezentującym Osobę Jezusa Chrystusa napisem²⁵, kolejnym istotnym atrybutem św. Jana Chrzciciela, lecz tym razem związanym z jego męczeńską śmiercią, jest misa ze ściętą ok. 32 r. z rozkazu Heroda Antypasa, otoczoną nimbem, głową *Prodromosa*. Przykładowo z takim atrybutem w ręce Anioł Pustyni ukazany został w szesnastowiecznej ikonie z Krety²⁶ (*kephalophoros*)²⁷. Niekiedy misa ta znajduje się na poziomie stóp świętego. Natomiast w bułgarskiej ikonie *Anioł Pustyni z życiem*, datowanej na 1595 r., unosi się w powietrzu poniżej trzymanego przez św. Jana Chrzciciela zwoju²⁸.

Istnieją ponadto ikony ilustrujące cud odnalezienia głowy *Prodromosa*, w których pojawia się on w pobliżu skał bądź dołu, w „towarzystwie” mnichów dzierżących łopaty i zaglądających do wnętrza jaskini bądź do otworu w ziemi²⁹, gdzie ową głowę znaleziono. Ze św. Janem Chrzcicielem związane są również takie atrybuty, jak krzyż (np. w pochodzącej z początku XVII w. ikonie z Ziębic³⁰), drzewo z wetkniętą weń siekierą³¹, tudzież lew jako symbol pustelnika i „głosu na pustyni” (oraz symbol *Prodromosa*, gdyż także do niego odnoszono tytuł: „Lew z rodu Dawida”)³².

2003, s. 134. Św. Jan Chrzciciel widnieje także w ikonach *Sąd Ostateczny*. Por. J. Giemza, *O sztuce sakralnej przemyskiej eparchii słowem i obrazem*, Łańcut 2006, s. 75.

²³ P. EVDOKIMOV, *Kobieta i zbawienie świata*, s. 255.

²⁴ Por. tamże, s. 253; E. TRUBIECKOJ, *Kolorowa kontemplacja*, s. 20-21.

²⁵ J. GIEMZA, *O sztuce sakralnej przemyskiej eparchii słowem i obrazem*, s. 75.

²⁶ Il. 59: R. Cormack, *Ikony*.

²⁷ Por. C. WALTER, *The Warrior Saints in Byzantine Art and Tradition*, Aldershot 2003, s. 143-144.

²⁸ Il. 24: E. OSTASZIENKO, *Ikony Sierbii, Bułgarii i Makiedonii XV-XVII wieków*, w: *Istorija ikonopisi*. [Istoki, tradiciji, sowremiennost'. VI-XX wieka], Moskwa 2002, s. 186.

²⁹ E. SMYKOWSKA, *Prawosławni święci*, Warszawa 2008, s. 35-36. Św. Jana Chrzciciela mieli po jego śmierci pochować uczniowie. *Święci Cerkwi prawosławnej*, s. 267. Głowę tego świętego – jak mówi tradycja – odnajdywano trzykrotnie: w IV w., w 452 r. oraz ok. 850 r. Por. A. TRADIGO, *Ikony i święci prawosławni*, s. 116; *Święci Cerkwi prawosławnej*, s. 267.

³⁰ Por. M. BRANICKA, S. SKRZYNIARZ, *Nieznana ikona Jana Chrzciciela Anioła Pustyni z początku XVII wieku w Muzeum Sprzętu Gospodarstwa Domowego w Ziębicach*, s. 88-89.

³¹ Mt 3, 10; Łk 3, 9.

³² J. GIEMZA, *O sztuce sakralnej przemyskiej eparchii słowem i obrazem*, s. 75.

W tzw. „ikonach z żywotem” Św. Jan Chrzciciel wyobrażany jest w „otoczeniu” oddanych pędzlem epizodów z jego życia, najczęściej umieszczonych w klejmach wizerunku. Z taką kompozycją mamy do czynienia np. w siedemnastowiecznej ikonie Św. Jan Chrzciciel Anioł Pustyni z cerkwi pw. Narodzenia Św. Jana Chrzciciela w Odrzechowej³³. W wizerunku tym, wokół centralnego przedstawienia, zilustrowane zostały liczne fakty z życia *Prodromosa*, m. in. zapowiedź przyjścia na świat św. Jana Chrzciciela i jego narodziny, ucieczka Elżbiety z synem przed Herodem, uczta u Heroda, ścięcie oraz pogrzeb *Prodromosa*, a także cud odnalezienia jego głowy³⁴. Datowana na drugą połowę XVI w., pochodząca z jarosławskiej cerkwi pw. Św. Mikołaja³⁵ ikona ukazuje natomiast epizody z życia św. Jana Chrzciciela nie w klejmach, ale na tle kwitnącej pustyni (kwitnięcie stanowi tutaj symbol odnowienia życia po przyjściu Mesjasza na świat). Przedstawione w odrzechowskiej ikonie epizody z ziemskiej egzystencji *Prodromosa* zostają poniekąd dopełnione, w ikonie jarosławskiej, kolejnymi m. in. śmiercią Zachariasza (ojca św. Jana Chrzciciela), wyprowadzeniem Jana przez anioła na pustynię oraz chrztem Jezusa Chrystusa i mieszkańców Judei w wodach Jordanu³⁶. Należy dodać, że kilka wymienionych wyżej epizodów pozostaje również samodzielnie kompozycjami, np. narodzenie św. Jana Chrzciciela czy chrzest Mesjasza. Przykładem pierwszego z tematów jest szesnastowieczna ikona rosyjska, pochodząca z rejonu kargopolskiego. Tworzą ją trzy oddzielne i jednocześnie ze sobą powiązane „momenty”: oddający się pisaniu przy pulpicie oraz zasiadający w tym czasie na tronie Zachariasz, następnie wykonujący gest błogosławieństwa, znajdujący się między Synagogą (Starym Testamentem) i Kościołem (Nowym Testamentem) św. Jan Chrzciciel-Anioł Pustyni³⁷, tudzież trzeci „moment”, dominujący zresztą, jakim są narodziny *Prodromosa*, zapowiadające kres panowania Starego Prawa w perspektywie nadejścia tego, co Nowe, czyli w perspektywie łaski, jaką przynosi całemu stworzeniu ze sobą Jezus Chrystus.

³³ *Ikony*, red. J. Kułakowska, Olszanica 2001, s. 52.

³⁴ A. SZCZEPKOWSKI, *Ikona karpacka*, Sanok 2004, s. 28.

³⁵ A. TRADIGO, *Ikony i święci prawosławni*, s. 118.

³⁶ Pojawiające się w wyobrażonym w ikonie pustynnym pejzażu jaskinie podobne są do grot Qumran. Dawniej zresztą łączono postać św. Jana Chrzciciela ze wspólnotą Eseeńczyków m. in. w związku z podobieństwem jego nauki do poglądów owej wspólnoty oraz prowadzeniem przez niego działalności w pobliżu Qumran. Więcej na ten temat: J. C. VanderKam, *Manuskrypty znad Morza Martwego*, tłum. R. Gromacka, Warszawa 1996, s. 164-166; W. J. HARRINGTON, *Klucz do Biblii*, tłum. J. Marzęcki, Warszawa 1984, s. 166-167; J. MARECKI, L. ROTTER, *Jak czytać wizerunki świętych*, 304.

³⁷ A. TRADIGO, *Ikony i święci prawosławni*, s. 119.

Reprodukcje obrazujące treści zawarte w artykule

ST. JOHN THE BAPTIST AS ANGEL OF THE DESERT IN ICONIC PAINTING

SUMMARY

St. John the Baptist played an important role in the history of salvation, he was the forerunner of the Savior. He played a similar role in the Eastern liturgy and iconography. His task: Forerunner – Prodigios, “Angel on Earth”, “Angel of the Desert”, Prodigios of Sheol was the motive for the writing of many icons. The article is a presentation of selected works.